

כב א טושיע אהי"ע סי
ב סעי' ד כהני"ה:
כב ב ג מ"י פ"ט מהל'
אסורי ביאה הל"ן
טושיע אהי"ע סי ב סעי'
ב:

תורה אור השלם

- נשים בציון ענו בתלת בערי יהודה:
- אכה ה"א השבבים על משותן שן וקרובים על ערשותם ואבלים פרים מצאן וקנאים מתוך מרבק:
- לכן עתה יגלו בראש גלים וקר מרוח עמוס ו ד קרוחים:

כאן להשיאו אשה. פי' מיוחסת מד' אמהות^א דאי משום^ב ישראלית לא נריך להיות בחזקת כשר דכלאו הכי מותר ציראלית כדאמר בעלמא (במות דף מה.) גבי עובד כוכבים הנוול מעובד כוכבים הבא על בת ישראל דלמרי' ליה זיל גלי או נסיב בת מינך אלמא משמע דבמקום שאין מכירין אותה נותנין לו ישראלית ומותר לישראלית: **עד** היכן היא בבב' פי' בקונטרס דלפי הענין נראה שבכל הימה בין שני נהרות גדולים הללו חדקל ופרת זה מן המזרח וזה מן המערב^א ובאין ומושיבין מן הדרום לנפון וסופו של פרת שופך חדקל-ל כל זה יש ללמוד דבכל מנפון ופרת יורד מארץ ישראל לבבל כדאמר בעלמא (שנת דף סה:) מיטרא דמערבא סהלא רבא^א פרת שמימי היא רבין ומלאים על שפתיה: וקא צעי גמרא מה שבין שתי הנהרות פשיטא לן דבבל הוא אלב משפת חדקל ומנחון עד היכן מתפשט רוחבה של בבל אמר רב עד נהר עוק ור"ת פ"י^א שהר פרת היה בא ומשך מן הנפון לדרום שהרי נהר פרת בא מקדמת עין^א וכן עין הוא מנפון של עולם^א וארץ ישראל לדרום ופרת בא מעין והיה מושך מנפון לדרום והא דאמר מיטרא דמערבא סהלא רבא פרת דמשמע דמושך מדרום לנפון י"ל דה"ק שהמים של פרת רבים כל כך שיחזרו המים למקום שבאו דהיינו מדרום לנפון: להך

כאן להשיאו אשה כן להוציא אשה מידו אמר רב יוסף כל שסיחתו^א בבבל משיאין לו אשה והאינדא דאיכא רמאי חיישינן ועירי הוה קא מישתמיט מיניה דר' יוחנן דהוה אמר ליה נסיב ברתו יומא חד הוה קאזלי באורחא מבו^א לעורקמא דמאי ארכביה לר' יוחנן אכתפיה וקא מעבר ליה א"ל אורייתן כשרה בנתין לא כשרן מאי דעתך אילימא מדרתן עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויים^א אטו כהני לויי וישראל כולוהו סליקו כי היכי דאישתור מהני אישתור נמי מהני אישתמיטתיה עד דאמר ר"א לא עלה עורא מבבל הא שעשאה כסולת נקייה ועלה עולא איקלע לפומבדיתא לבי רב יהודה חזייה לרב יצחק בריה דרב אבא מנסיב ליה מר איתתא לבריה א"ל מי ידענא מהיכא אנסיב אמר ליה אטו אנן מי ידעינן מהיכא קאתינן דילמא מהנד דכתיב^א יגשים בציון ענו בתולות בערי יהודה וכי תיבא^א עובד כוכבים ועבר הבא על בת ישראל הולד כשר^א ודילמא מהנד כתיב בהו^א השוכבים על ממות שן וסרוחים על ערסותם^א ואמר רבי יוסף בר' חנינא אלו בני אדם המשתנים מים בפני ממותיהם ערומים ומגדף בה ר' אבהו א"ה היינו דכתיב לכן עתה יגלו בראש גולים משום דמשתנים מים בפני ממותיהם ערומים יגלו בראש גולים אלא אמר ר' אבהו אלו בני אדם שאוכלין ושותין זה עם זה ומדביקין ממותיהם זו בזו ומחליפין נשותיהם זה לזה ומסריחים ערסותם בשכבת זרע שאינה שלהם אמר ליה היכי נעביד אמר ליה זיל בתר שתיקתא כי האי דברקני בני מערבא כי מינצו בי תרי בהרי הדרה חזו הי מנייהו דקדים ושתיק אמרי^א האי מיוחס טפי^א אמר רב שתיקתיה דבבל היינו יחוסא איני והא איקלע רב^א (לבי בר שפי חלא) וברק בהו מאי לאו ביחסותא לא בשתיקתא הכי קאמר להו ברקו אי שתיק אי לא שתיק אמר רב יהודה אמר רב יאם ראת שני בני אדם שמתגרים זה בזה שמץ פסול יש באחד מהן ואין מניחין אותו לידבק אחד בחבירו אמר ר' יהושע בן לוי יאם ראת שתי מנפחות המתגרות זו בזו שמץ פסול יש באחת מהן ואין מניחין אותה לידבק בחברתה א"ר פפא סבא משמיה דרב בבל בריאה מישון מיתה^א מדי חולה עילם גוססת ומה בין חולין לגוססין^א רוב חולין לחיים^א רוב גוססים למיתה עד היכן היא בבל רב אמר עד נהר עוק ושמואל אמר עד נהר יואני לעיל דביגלת עד היכא רב אמר עד בגדא ואונא ושמואל אמר עד מושכני ולא מושכני בכלל והאמר^א רבי חייה בר אבא אמר שמואל מושכני הרי היא כגולה ליוחסין אלא עד מושכני ומושכני בכלל לתחתית דביגלת עד היכא רב שמואל עד אפמיא תתאה תרתי אפמיא הויין חדא עיליתא וחדא תתייתא חדא כשירה וחדא פסולה ובין חדא לחדא פרסה וקא קפדי אהרדי ואפילו נורא לא מושלי אהרדי וסימניך דפסולתא היא דמישתעיא מישנית לעיל בפרת עד היכא רב אמר עד אקרא דתולבקני ושמואל אמר עד גישרא דבי פרת ור' יוחנן אמר עד מעברת דגזומא לייט^א אביי ואיתימא רב יוסף אדרב אדרב לייט אדשמואל לא לייט אלא לייט אדרב וכ"ש אדשמואל ואב"א לעולם אדרב לייט אדשמואל לא לייט וגישרא דבי פרת לתתיהו הוה קאי והאינדא

להשיאו אשה. סתמא צעי דניקה: להוציא ממנו אשה. ששאל כבד מסתמא לא מפקינן: כל שסיחתו בבבל שמספר בלשון אנשי בבל משיאין לו אשה דמחזיקין ליה מבבל: דאיכא רמאי. שמלמדים שיחת בבבל להחזיקו במיוחסים: דהוה אמר ליה. רב יוחנן: נסיב צרפתי. ולא היה חפץ בה מפני שהיא מארץ ישראל והוא היה מבבל: אורייתן כשרה צרפתי לא כשרה. תלמידי אמה ותורמי כשרה לך וצמי איך חפץ: מאי דעסק. שאלה מחזיקין בבבל במיוחסים דמנן (לעיל דף סט.) עשרה יוחסין כו' וסבור אתה שעלו כל הפסולין: מהיכא נסיבא. איזו אשה מיוחסת: ויל צטר שפיקוסא. שאל לך משפחה שתקנית שסתם צני מריבה הם פסולין שמתוך פסולן שהיו פורשים מהם נטרו איבה והחזיקו צמריבה ומיוחסת דבבל היינו שתיקתא מתוך שהם שתיקנים הוחזקו במיוחסים א"כ הבא לבדוק בבבל אינו בודק אלא כי שתיקה לבדוק בשתיקה: לבי בר שפי חלא. שם הא"ס שופה חומן כמו השופה יין לחבירו (צ"מ דף ק. ט.) ואין מניחין אותו. מן השמים לידבק בחבירו לכן הטילו מן השמים מריבה צנייה: צריאה. מיוחסת ונקייה: מסה. ממורים גמורים כולם: חולה. רובם כשרים ומיעוטן פסולין כמולים הללו שרובן לחיים: גוססת. רובן פסולין ומיעוטן כשרין: עד היכן היא בבל. ליחס: עד נהר עוק עד נהר יואני לפי הענין נראה שבבל בין שני נהרות גדולים חדקל ופרת מליעים אותה צנייה זה מן המזרח וזה מן המערב ובאין ומושיבין מן הדרום לנפון וסופו של פרת שופך חדקל כל זה יש ללמוד מכאן. ארץ ישראל צדומוה של בבבל דכתיב (ירמיה א') מנפון תפתח הרעה כלומר בבבל לנפון^א ופרת יורד מארץ ישראל לבבל כדאמר בעלמא (שנת דף סה:) מיטרא דמערבא סהלא רבא פרת. וקא צעי גמרא מה שבין צ' הנהרות פשיטא לן דבבל היא אלב משפת חדקל ולחון עד היכן מתפשט רחבה של בבל אמר רב עד נהר עוק ושמואל אמר עד נהר יואני: לעיל דביגלת עד היכן. למדנו רחבה שבין שני הנהרות ועוד להלן מהחדקל עד נהר עוק וצריכין לדע ארכה כמה: לעיל דביגלת. ללך דרום עד היכן: עד בגדא ואונא. מקומות הם סמוכות זה לזה וחדקל מפסיק צנייהן: ושמואל מוסף צארכה לדרום עד מושכני: כגולה. פומבדיתא קרוי גולה צראש השנה (דף ע. ט.) לנפוסים דביגלת עד היכן. לנפון ועל שפת חדקל צמורחה של בבל עד היכן ארכה משוך לנפון: ספאה. התמטונה לפי ששמים היו זו עליונה וזו תחתונה דרך משפט הנהר ויחוס של בבבל עד התמטונה ולא היא בכלל: חדא כשרה. העליונה: וחדא

א) שלולית של מים המיוחסין כן פשטי' במגילה כ"ח: ט) ויש להסוף וכו' (רש"י). צעי נוסף וישראל. ובכתי' נוסף: ויוליון אשתמוה כהלא: א) (לעיל סט: ד) ובכתי' נוסף: כה. ופי' ימותו מן ע"כ: ב) וימותו כה. מה. א) וי"ל ערסותם. א) שנת סב: ב) וי"ל לה. מה. סנהדרין ג: מ: ט) וי"ל אמר רב מיוחסתא דבבל היינו שתיקתא כן הוא כתיב. א) וי"ל ערסותם לא נמחק. א) וי"ל לעיל מ"ט: ורש"י שם ד"ה עות ד"ה משפט נטלה מישן. א) וצ"כ קנן. גישן כה. א) וישן כה. שתיקתא לנ: א) ערסן י"ה. א) וישן עב. ע"ש. א) לעיל לג: וי"ל. א) נדפסיר דפי' וי"ל. א) נדפסיר: לנן נפון. א) וי"ל משן לקנן טו. א) נדפסיר: יתאל. ופי' מהרש"א. א) וי"ל רבה וכן כהני"ה. (רש"י). א) נדפסיר השב סמן קנאן. א) ונכאשין ב. י. ד. א) וי"ל וי"ל מוס' צ"ב פד. ד"ה צנצנא וחסן כסותו ה: ד"ה מטרא. א) ונל"ל טע ע"כ.

ציון הש"ס

נב' וי"ל נ"י ועבר כו'. לעיל סח ע"כ לקנן טו ע"כ ימותו מה ע"כ סח ע"כ: שם ודילמא מהנד. עין מהרש"א כה"ל ימות דף טו כג ע"כ:

הנהרות הב"ח

א) נב' שתיקתא כבבל:

מוקף תוספות

- א. פרת מן המערב וחידקל מן המזרח. מוס' רש"י. ב. ולהכי לא בני לתחת בפרת עד היכא לפי שנופל בחדקל ובכל מושכת עוד למטה היינו עד אפמיא תתייתא. שם. ג. פרת מעיד ברבוי שהווא יורד מארץ ישראל לבבל וגדל ממי הגשמים ויורדין בני בבל שירדו גשמים בהרי אר"י ושמחים על אחיהם. רש"י שנת סו ע"כ. ד. שהיו מכירים שירדו הגשמים לאר"י ע"י שחזרו פרת לאחוריו ע"י גדולתו באר"י מתוך הגשמים. מוס' שנת סט.

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

עב.

1. וְגַלְגַּל מֶלֶךְ אֲשׁוּר אֶת יִשְׂרָאֵל אֲשׁוּרָה וַיִּחַסּוּ בַחֲלָהּ וּבַחֲבוּר נָהַר גִּזְוֹן וַיִּגְרַר מֶלֶךְ מַלְכִים בִּיחַ יָא וְאָרָו חִזְקָה אֲחֵרֵי תַנְיָה דְמִיָּה לְדַבּ וְלִשְׁטֵר חַד וְקָמַת וְתַלְתָּ עֲלֵעִין בַּפְּמָה בֵּין שְׁנָה וְכַן אֲמַרְוּן לֵאמֹר לֵא קוּמֵי אֲבִילֵי בִשְׂר שְׂנָיָא: דְנִיאל ז ה

גִּזְוֹן הַשָּׁמַיִם
תוס' ד"ה בין ובי' וצ"ל דשני מקומות הן. עין עינין דף י"ט ע"א מ"ח"ה: אס בין הנהרות:

הנהרות הב"ח
(ב) רש"י ד"ה ומלך וכו' במיה הראשונה שנמלכה וכו' והיא צבל וקשי' בפומה כל"ל וד"ה"א:

לְעֵי רִשְׁי'
אשר"א [אשרי' י"ד]. שדה עבות. ב"ב"ר [ויב"ר]. ברכת דגים.

והאידינא הוא דליוה פרסאי. שלקחיהו ממקומו וזנאוהו למעלה מאקרא ולהכי לא צעי לתחת פרט עד היכן לפי שפרט נופל צדקל ועוד צבל מושכת למטה ממנו עד אפמיא תמאה כדאמר לעיל: **לֶךְ גִּיסָא דְפִרְסָא עַד הַיָּכָא.** צפספה כלפי מערב עד היכן מתפשט רחבה של צבל: **מֵאִי דַעְסָךְ. שְׂצָלָת לִישָׁל: מִשׁוֹס זִירִס.** שמה זירס שיושבת צדך גיטא מיבעיא לך: **מִיַּחְסֵי דְפּוּמְבָדִיָּא.** שהיא בין שתי הנהרות מזירס נסבי ש"מ ממוקן הם צה צחוקת ימוס: **כַּמְחֻלּוּקָא לְיוּחָסִין.** בצרכה ורחבה של צבל: **כַּךְ מַחְלּוּקָא לְגִישׁוּן.** דקיימא לן (גיטין דף ג.) המציא גט משאר ארצות לרין שזאמר צפני נכתב וצפני נחתם לפי שאין בקיאלין לשמה והמציא גט מארץ ישראל לצבל אינו לרין לומר וצבל הרי היא חלוקת ישראל לגישוין. אף שהם היו חכמים ובקיאלין לשמה: **עַד אֲרַבְּצָא סַנְיִיָּא.** אגס של קנים וערבה שקורין אושר"א: **סַנְיִיָּא דְגִישׁוּרָא.** שני אגמים היו למטה מהגשר זה למטה מזה: **חַבִּיל יִמָּא.** שם מנקוס: **סַכִּילָתָא דְצַבֵּל.** מכלילת ותפארתה של צבל ליוחסין: **שׁוּנְיָא וְגוֹבִיָּא וְלִיֹּזְרָא.** מקומות הם: **סַכִּילָתָא דְחַבִּיל יִמָּא.** תפארת של חביל ימא: **אִיסָתָא צַעָא מִיַּחְסִין.** כומיים לא נמתעבו בהם אצל הקול יא על ידי ששאל כותי אחד אשה מהם אצל עמא לא נתנו לו. ויש אומרים רב פפא בעא מנייהו איתתא ולא ידעי ליה לכך היה מוציא עליהם שמך פסול וקשה בעיני לומר כן: **כַּגּוּלָּה.** פומבדיתא קרי גולה צראש השנה (דף ג.) **מֵאִיִּי דְקִיֹּרָא.** מקום על נהר פרט למעלה מכל המקומות המזכרים למעלה: **וְהַאֲמַר ר' יוֹחָנָן.** לעיל. מיחוסתא דצבל צפרת עד מעברתא דגדמא וכו' **לֹא: אֲמַר אֲזִי לְעוּנָה נַפְקָא.** בצלכסון ממעברתא דגדמא ומקפת את הפסולין עד מעלה מאיהי דקירא שהיא מן הפסולין ושטו משוט צפי הרצועה על פרט: **תַּלְוֹן. נהר: וינחם צחלה וצחורה. צעשרת השצטים שהגלה קנחריצ משמתי: וכו'ן לַפְסוֹל.** כל מקום שגלו השצטים נטמעו עובדי כוכבים צצנותיהם ועובד כוכבים למצד הצע על צת ישראל אפילו למ"ד (יצמות דף מה.) הולך ממזרח לא הו פגוס מיהא הו:

והאידינא הוא דליוה פרסאי. אמר ליה אביי לרב יוסף להא גיסא דפרת עד היכא אמר ליה מאי דעתך משום בירם מייחסי דפומבדיתא. מבירם נסבי. אמר רב פפא כמחלוקת ליוחסין כך מחלוקת לענין גישוין ורב יוסף אמר מחלוקת ליוחסין אבל לגישוין דברי הכל עד ארבא נתיינא דגישרא אמר רמי בר אבא חביל ימא. תכילתא דבבל שוניה וגוביא תכילתא דחביל ימא רבינא אמר אף ציצורא תניא נמי הכי חנן בן פנחס אומר חביל ימא תכילתא דבבל שוניה וגוביא וציצורא תכילתא דחביל ימא אמר רב פפא והאידינא איערבי בהו כותאי ולא היא איתתא הוא דבעא מינייהו ולא יהבו ליה מאי חביל ימא אמר רב פפא זו פרת דבורסי ההוא גברא דאמר להו אנא מן שוט מישוט עומד רבי יצחק נפחא על רגליו ואמר שוט מישוט בין הנהרות עומדת וכי בין הנהרות עומדת מאי הוי אמר אביי אמר ר' חמא בר עוקבא אמר רבי יוסי בר' חנינא בין הנהרות הרי היא כגולה ליוחסין והיכא קיימא אמר ר' יוחנן. מאיהי דקירא ולעיל והא אמר רבי יוחנן. עד מעברתא דגוימא אמר אביי. רצועה נפקא אמר רב איקא בר אבין אמר רב חננאל. אמר רב חלוון. ניהוונד הרי היא כגולה ליוחסין א"ל אביי לא תציתו ליה יבמה היא דנפלה ליה התם א"ל אמי דידי היא דרב חננאל היא אויל שיליה לרב חננאל אמר להו הכי אמר רב חלוון ניהוונד הרי היא כגולה ליוחסין ופליגא דר' אבא בר כהנא דאמר ר' אבא בר כהנא מאי דכתיב. וינחם בחלח ובחבור נהר גזון וערי מדי חלח זו חלוון חבור זו. הדרייב נהר גזון זו גינוק ערי מדי זו חבור ובהרותיה וארו לה זו נהוונד ובהרותיה מאי בהרותיה אמר שמואל כרך מושבי. חוסקי ורומקי אמר רבי יוחנן וכולם לפסול קסלקא דעתא מושבי היינו מושכני והאמר ר' חייא בר אבין אמר שמואל מושכני הרי היא כגולה ליוחסין אלא מושכני לחוד ומושכני לחוד. ותלת עלעין בפומה בין שיניה אמר רבי יוחנן זו חלוון הדרייב ונציבין שפעמים בולעתן ופעמים פולטתן וארו חיוא אחרי תנינא דמיה לדוב. תני רב יוסף אלן פרכיים שאוכלין ושותין כדוב ומסורבלין כדוב ומגדלין שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב ר' אמי כי הוה חזי פרסא דרכיב אמר היינו דובא נידא א"ל רבי ללוי הראני פרסיים אמר ליה דומים לחיילות של בית דוד הראני חברין דומין למלאכי חבלה הראני ישמעאלים דומין לשעירים של בית הכסא הראני תלמידים חכמים שבבבל כולה דומים למלאכי השרת כי הוה ניהא נפשיה דרבי אמר הומניא איכא בבבל כולה. עמונאי היא. מסגריא איכא בבבל כולה דמבוזרא היא בירקא איכא בבבל שני אחים יש. שמחליפים נשותיהם זה לזה בירתא דסטיא איכא בבבל היום סרו מאחרי המקום דאקפי פירא ככוורי בשבתא ואויל וצדו בהו בשבתא ושמתניהו ר' אחי ברבי יאשיה ואישתמוד אקרא דאגמא איכא בבבל אדא בר אהבה יש בה היום

ותלת עלעין בפומה. בחיה (ה) השניה צצמרהא דניאל כתיב והיא צבל: **צַפּוּמָה זִין שִׁינְיָה.** צפומה משמע מצפנים זין שיניה משמע צבלות מנחון: **צוּלְעָן.** מושלת עליהם: **וּמַסּוּרְבִּילִים כְּדוּב.** צעלי צשר. לשון עובי ושומן הוא וצעלמא (שבת דף ק"א:) נמי אמרי' קטן מסורבל צצשר המלוכש צצשר כסרבל: דוב אין לו מנוחה כשהוא קשור הולך וצא תמיד סביבותיו: **דוּבָא נִיידָא.** דוב נודד: הראני פרסיים. צעל משלות ודומיות היה לוי וקאמר לו רבי משול לי פרסיים למה הם דומים: **כַּחֲיִילוֹת שֶׁל זַיִם דוּד.** גבורים. חזרין. אומה הסמוכה לפרסיים ומשחיתים הם וטרפנים הם יותר מפרסיים: **לְשַׁעֲרִים.** מלוכשים שחורים ודומים לשדים: **דוּמִים לְמַלְאכֵי הַשָּׂרָה.** לכושים לבנים ועטופים כמלאכי השרת וכתיב (יחזקאל ט) והאיש לבוש הדים. והכי נמי אמרינן צצמה מדליקין (שבת דף ק"ה:) על רבי יהודה שהיה מתעטף ויושב צצדיינין המצויין ודומה למלאך כו' וצנדרים (דף כ:) נמי אמרינן מאן מלאכי השרת רצנן ואמאי קרי להו מלאכי השרת משום דמזויינין כמלאכי השרת צמלצושים נאים. כי קא ניהא נפשיה. מורקה נבואה צפומיה: **הוּמָנְיָא.** עיר ששמה כך: **מַסְגְּרִיָּא.** עיר היא וכל הנך כולהו מקומות ניהו: **צִירְסָא דַעֲטִיָּא.** על שם סקרו מאחרי המקום ופירש רבי היאך סרו: **דְאֲקֵפִי פִירָא דְכוּוְרֵי וְאוֹיִל וְצִיִּי צַצְנָתָא וְשַׁמְסִינְהוּ וכו'.** הליך הציצר דגיס הרבה והלכו ולדו: **דְאֲקֵפִי.** הליך דמתרגמינן וקף הברזל (מלכים ב) וקפא פרזל: **פִירָא.** צריכה עשייה לגדל דגים וצנע"ז ציצ"ר: **וְאִישְׁתַּמוּד:** נשמתדו: היום

והאידינא הוא דליוה פרסאי. שלקחיהו ממקומו וזנאוהו למעלה מאקרא ולהכי לא צעי לתחת פרט עד היכן לפי שפרט נופל צדקל ועוד צבל מושכת למטה ממנו עד אפמיא תמאה כדאמר לעיל: **לֶךְ גִּיסָא דְפִרְסָא עַד הַיָּכָא.** צפספה כלפי מערב עד היכן מתפשט רחבה של צבל: **מֵאִי דַעְסָךְ. שְׂצָלָת לִישָׁל: מִשׁוֹס זִירִס.** שמה זירס שיושבת צדך גיטא מיבעיא לך: **מִיַּחְסֵי דְפּוּמְבָדִיָּא.** שהיא בין שתי הנהרות מזירס נסבי ש"מ ממוקן הם צה צחוקת ימוס: **כַּמְחֻלּוּקָא לְיוּחָסִין.** בצרכה ורחבה של צבל: **כַּךְ מַחְלּוּקָא לְגִישׁוּן.** דקיימא לן (גיטין דף ג.) המציא גט משאר ארצות לרין שזאמר צפני נכתב וצפני נחתם לפי שאין בקיאלין לשמה והמציא גט מארץ ישראל לצבל אינו לרין לומר וצבל הרי היא חלוקת ישראל לגישוין. אף שהם היו חכמים ובקיאלין לשמה: **עַד אֲרַבְּצָא סַנְיִיָּא.** אגס של קנים וערבה שקורין אושר"א: **סַנְיִיָּא דְגִישׁוּרָא.** שני אגמים היו למטה מהגשר זה למטה מזה: **חַבִּיל יִמָּא.** שם מנקוס: **סַכִּילָתָא דְצַבֵּל.** מכלילת ותפארתה של צבל ליוחסין: **שׁוּנְיָא וְגוֹבִיָּא וְלִיֹּזְרָא.** מקומות הם: **סַכִּילָתָא דְחַבִּיל יִמָּא.** תפארת של חביל ימא: **אִיסָתָא צַעָא מִיַּחְסִין.** כומיים לא נמתעבו בהם אצל הקול יא על ידי ששאל כותי אחד אשה מהם אצל עמא לא נתנו לו. ויש אומרים רב פפא בעא מנייהו איתתא ולא ידעי ליה לכך היה מוציא עליהם שמך פסול וקשה בעיני לומר כן: **כַּגּוּלָּה.** פומבדיתא קרי גולה צראש השנה (דף ג.) **מֵאִיִּי דְקִיֹּרָא.** מקום על נהר פרט למעלה מכל המקומות המזכרים למעלה: **וְהַאֲמַר ר' יוֹחָנָן.** לעיל. מיחוסתא דצבל צפרת עד מעברתא דגדמא וכו' **לֹא: אֲמַר אֲזִי לְעוּנָה נַפְקָא.** בצלכסון ממעברתא דגדמא ומקפת את הפסולין עד מעלה מאיהי דקירא שהיא מן הפסולין ושטו משוט צפי הרצועה על פרט: **תַּלְוֹן. נהר: וינחם צחלה וצחורה. צעשרת השצטים שהגלה קנחריצ משמתי: וכו'ן לַפְסוֹל.** כל מקום שגלו השצטים נטמעו עובדי כוכבים צצנותיהם ועובד כוכבים למצד הצע על צת ישראל אפילו למ"ד (יצמות דף מה.) הולך ממזרח לא הו פגוס מיהא הו:

ותלת עלעין בפומה. בחיה (ה) השניה צצמרהא דניאל כתיב והיא צבל: **צַפּוּמָה זִין שִׁינְיָה.** צפומה משמע מצפנים זין שיניה משמע צבלות מנחון: **צוּלְעָן.** מושלת עליהם: **וּמַסּוּרְבִּילִים כְּדוּב.** צעלי צשר. לשון עובי ושומן הוא וצעלמא (שבת דף ק"א:) נמי אמרי' קטן מסורבל צצשר המלוכש צצשר כסרבל: דוב אין לו מנוחה כשהוא קשור הולך וצא תמיד סביבותיו: **דוּבָא נִיידָא.** דוב נודד: הראני פרסיים. צעל משלות ודומיות היה לוי וקאמר לו רבי משול לי פרסיים למה הם דומים: **כַּחֲיִילוֹת שֶׁל זַיִם דוּד.** גבורים. חזרין. אומה הסמוכה לפרסיים ומשחיתים הם וטרפנים הם יותר מפרסיים: **לְשַׁעֲרִים.** מלוכשים שחורים ודומים לשדים: **דוּמִים לְמַלְאכֵי הַשָּׂרָה.** לכושים לבנים ועטופים כמלאכי השרת וכתיב (יחזקאל ט) והאיש לבוש הדים. והכי נמי אמרינן צצמה מדליקין (שבת דף ק"ה:) על רבי יהודה שהיה מתעטף ויושב צצדיינין המצויין ודומה למלאך כו' וצנדרים (דף כ:) נמי אמרינן מאן מלאכי השרת רצנן ואמאי קרי להו מלאכי השרת משום דמזויינין כמלאכי השרת צמלצושים נאים. כי קא ניהא נפשיה. מורקה נבואה צפומיה: **הוּמָנְיָא.** עיר ששמה כך: **מַסְגְּרִיָּא.** עיר היא וכל הנך כולהו מקומות ניהו: **צִירְסָא דַעֲטִיָּא.** על שם סקרו מאחרי המקום ופירש רבי היאך סרו: **דְאֲקֵפִי פִירָא דְכוּוְרֵי וְאוֹיִל וְצִיִּי צַצְנָתָא וְשַׁמְסִינְהוּ וכו'.** הליך הציצר דגיס הרבה והלכו ולדו: **דְאֲקֵפִי.** הליך דמתרגמינן וקף הברזל (מלכים ב) וקפא פרזל: **פִירָא.** צריכה עשייה לגדל דגים וצנע"ז ציצ"ר: **וְאִישְׁתַּמוּד:** נשמתדו: היום

